Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (desiata komora)

z 8. mája 2025*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Občianstvo Únie – Článok 20 ZFEÚ – Právo na voľný pohyb a pobyt na území členských štátov – Odvodené právo na pobyt štátneho príslušníka tretej krajiny starajúceho sa o maloleté dieťa, ktoré má postavenie občana Únie – Vzťah závislosti – Povaha odvodeného práva na pobyt – Okamih jeho vzniku – Povinnosť dodatočne získať vízum v tretej krajine“

Vo veci C-130/24,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Verwaltungsgericht Düsseldorf (Správny súd Düsseldorf, Nemecko) zo 16. januára 2024 a doručený Súdnemu dvoru 16. februára 2024, ktorý súvisí s konaním:

YC

proti

Stadt Wuppertal,

SÚDNY DVOR (desiata komora),

v zložení: predseda desiatej komory D. Gratsias, sudcovia E. Regan (spravodajca) a J. Passer,

generálny advokát: R. Norkus,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na písomnú časť konania,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

– nemecká vláda, v zastúpení: J. Möller a R. Kanitz, splnomocnení zástupcovia,

– dánska vláda, v zastúpení: D. Elkan, M. Jespersen a C. Maertens, splnomocnení zástupcovia,

– grécka vláda, v zastúpení: T. Papadopoulou, splnomocnená zástupkyňa,

– holandská vláda, v zastúpení: M. K. Bulterman a A. Hanje, splnomocnené zástupkyne,

* Jazyk konania: nemčina.

– Európska komisia, v zastúpení: E. Montaguti a J. Vondung, splnomocnené zástupkyne,

so zreteľom na rozhodnutie prijaté po vypočutí generálneho advokáta, že vec bude prejednaná bez jeho návrhov,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 20 ZFEÚ.

2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi YC, štátnou príslušníčkou tretej krajiny, a Stadt Wuppertal (mesto Wuppertal, Nemecko) vo veci udelenia povolenia na pobyt na účely zlúčenia rodiny.

Právny rámec

3 Ustanovenie § 5 Gesetz über den Aufenthalt, die Erwerbstätigkeit und die Integration von Ausländern im Bundesgebiet – Aufenthaltsgesetz (zákon o pobyte, zamestnaní a integrácii cudzincov na spolkovom území) z 30. júla 2004 (BGBl. 2004 I, s. 1950) v znení uplatniteľnom na skutkové okolnosti vo veci samej (ďalej len „AufenthG“), nazvané „Všeobecné podmienky udelenia“, stanovuje:

„1. Podmienkou udelenia povolenia na pobyt spravidla je, že

…

(2) neexistuje záujem na vyhostení,

…

2. Udelenie povolenia na pobyt, modrej karty EÚ, povolenia pre osobu presunutú v rámci spoločnosti (IKT karta), povolenia na trvalý pobyt alebo povolenia na dlhodobý pobyt – EÚ, je ďalej podmienené tým, že cudzinec

(1) vstúpil na územie s požadovaným vízom a

(2) vo svojej žiadosti o vízum už poskytol relevantné informácie na účely udelenia [povolenia na pobyt].

Od podmienok uvedených v prvej vete sa možno odchýliť, ak sú splnené základné požiadavky udelenia povolenia na pobyt alebo ak by bolo vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu neprimerané dodatočne začínať vízové konanie. …“

4 Ustanovenie § 28 AufenthG s názvom „Zlúčenie rodiny s nemeckým štátnym príslušníkom“ v odseku 1 stanovuje:

„Povolenie na pobyt sa udelí

…

(3) zahraničnému rodičovi maloletého a slobodného nemeckého štátneho príslušníka na účely vykonávania rodičovskej starostlivosti pod podmienkou,

že sa zvyčajné bydlisko nemeckého štátneho príslušníka nachádza na spolkovom území. Odchylne od ustanovenia § 5 ods. 1 bodu 1 sa udeľuje v prípadoch uvedených v prvej vete bodov 2 a 3. Spravidla by sa malo udeliť odchylne od § 5 ods. 1 bodu 1 v prípadoch podľa prvej vety bodu 1.“

5 Ustanovenie § 95 AufenthG, nazvané „Predpisy o sankciách“, v odseku 1 stanovuje:

„Trestom odňatia slobody až na jeden rok alebo peňažným trestom sa potrestá osoba, ktorá

…

(2) sa zdržiava na spolkovom území bez požadovaného povolenia na pobyt podľa § 4 ods. 1 prvej vety, keď

a) je povinná odísť z krajiny;

b) jej nebola poskytnutá lehota na odchod z krajiny alebo táto lehota uplynula, a

c) ktorej vyhostenie nie je pozastavené,

…“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

6 Zastupiteľský úrad Poľskej republiky udelil 25. septembra 2019 žalobkyni vo veci samej v tretej krajine vízum na dlhodobý pobyt na študijné účely platné do 23. septembra 2020.

7 Žalobkyňa vo veci samej s týmto vízom pricestovala 28. septembra 2019 do schengenského priestoru a začala študovať v Poľsku.

8 Žalobkyňa vo veci samej po vycestovaní z Poľska do Nemecka nahlásila 1. augusta 2020 miesto bydliska v obvode mesta Wuppertal.

9 Mesto Wuppertal 6. novembra 2020 vyzvalo žalobkyňu vo veci samej, aby bezodkladne opustila vnútroštátne územie. Tejto výzve nebolo vyhovené, pričom dotknutá osoba už ani nebola zastihnuteľná na adrese uvedenej v nahlásení miesta bydliska.

10 Dňa 24. septembra 2021 sa žalobkyni vo veci samej narodilo dieťa, ktoré má nemecké občianstvo po svojom otcovi.

11 Žalobkyňa vo veci samej žije s týmto dieťaťom, ktoré má zverené do výlučnej osobnej starostlivosti. Otec dieťaťa, hoci platí výživné, sa s dieťaťom príliš nestýka a navštevuje ho len cez víkendy, pričom z pracovných dôvodov sa oň nemôže niekoľko týždňov starať.

12 Dňa 12. apríla 2022 žalobkyňa vo veci samej požiadala mesto Wuppertal o udelenie povolenia na pobyt na účely výkonu rodičovských práv a povinností.

13 Keďže mesto Wuppertal opomenulo o tejto žiadosti rozhodnúť, žalobkyňa vo veci samej podala 13. decembra 2022 na Verwaltungsgericht Düsseldorf (Správny súd Düsseldorf, Nemecko), ktorý je vnútroštátnym súdom, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania, žalobu, ktorou sa domáhala rozhodnutia o uvedenej žiadosti.

14 Podľa mesta Wuppertal je udelenie povolenia na pobyt žalobkyni vo veci samej vylúčené, pretože táto osoba, ktorá sa v období od decembra 2020 do júna 2021 skrývala, naplnila skutkovú podstatu trestného činu podľa § 95 ods. 1 bodu 2 AufenthG. Z toho vyplýva záujem na jej vyhostení z vnútroštátneho územia podľa § 5 ods. 1 bodu 2 AufenthG, ktorý vylučuje udelenie povolenia na pobyt a od ktorého sa nemožno odchýliť.

15 Mesto Wuppertal tiež tvrdilo, že predpokladom udelenia povolenia na pobyt je vstup na územie s požadovaným vízom, čo je podmienka, ktorá v prejednávanej veci nebola splnená. Okrem toho od žalobkyne vo veci samej možno rozumne požadovať, aby opustila nemecké územie s cieľom dodatočne začať vo svojej krajine pôvodu vízové konanie, pretože takáto požiadavka neohrozuje najlepší záujem dieťaťa vzhľadom na krátku dĺžku konania, ktoré netrvá dlhšie ako jeden mesiac. Napokon nie sú splnené ani podmienky na priznanie odvodeného práva na pobyt podľa článku 20 ZFEÚ. V prípade spoločného odchodu s cieľom začať vízové konanie musí dieťa, ktoré nie je školopovinné, opustiť územie Európskej únie len na krátky čas, takže podstata práva nie je dotknutá. Okrem toho prerušenie styku medzi dieťaťom a jeho otcom na obdobie kratšie ako jeden mesiac je prijateľné.

16 Čiastočným rozsudkom z 23. novembra 2023 vnútroštátny súd nariadil mestu Wuppertal, aby podľa § 28 ods. 1 bodu 3 AufenthG udelilo žalobkyni vo veci samej povolenie na pobyt na účely zlúčenia rodiny, platné odo dňa vydania tohto rozsudku.

17 Pokiaľ ide o obdobie pred týmto dátumom (ďalej len „predmetné obdobie“), tento súd sa domnieva, že je preukázané, že vnútroštátne právo bráni udeleniu povolenia na pobyt žalobkyni vo veci samej, pretože počas tohto obdobia existoval záujem na jej vyhostení z dôvodu jej nelegálneho pobytu na nemeckom území. Udelenie povolenia na pobyt z humanitárnych dôvodov je tiež vylúčené.

18 Uvedený súd sa preto domnieva, že v prejednávanej veci je nevyhnutné určiť, či počas predmetného obdobia vzniklo odvodené právo na pobyt podľa článku 20 ZFEÚ, a v prípade kladnej odpovede, či toto právo vzniklo automaticky na základe práva Únie a v akom okamihu.

19 Po prvé, pokiaľ ide o existenciu práva na pobyt podľa článku 20 ZFEÚ, vnútroštátny súd uvádza, že podľa jednej časti vnútroštátnej judikatúry sú podmienky vyžadované na priznanie takéhoto práva na pobyt splnené len vtedy, ak vízové konanie nemožno primerane dodatočne uskutočniť za krátku dobu, ktorú možno spoľahlivo vymedziť. Táto judikatúra sa opiera o výklad *a contrario* rozsudku z 8. mája 2018, K.A. a i. (Zlúčenie rodiny v Belgicku) (C-82/16, EU:C:2018:308, bod 58), v ktorom Súdny dvor rozhodol, že je v rozpore s cieľom sledovaným článkom 20 ZFEÚ nútiť štátneho príslušníka tretej krajiny, aby „na neurčité obdobie“ opustil územie Únie.

20 Tento súd má však pochybnosti v súvislosti s takýmto výkladom. Konkrétne uvádza, že v rozsudku z 5. mája 2022, Subdelegación del Gobierno en Toledo (Pobyt rodinného príslušníka – Nedostatočné zdroje) (C-451/19 a C-532/19, EU:C:2022:354, bod 48), Súdny dvor

podľa všetkého naznačil, že pre právo na pobyt odvodené z článku 20 ZFEÚ postačuje samotné konštatovanie, že štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, ktorý je rodinným príslušníkom občana Únie, nemožno priznať právo na pobyt podľa vnútroštátneho práva alebo sekundárneho práva Únie, ak sa konštatovalo, že medzi štátnym príslušníkom tretej krajiny a občanom Únie existuje vzťah závislosti, ktorý by viedol k tomu, že uvedený občan Únie by bol nútený opustiť územie Únie v prípade povinného odchodu jeho rodinného príslušníka, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, z uvedeného územia. Okrem toho z rozsudkov z 22. júna 2023, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Thajská matka maloletého dieťaťa s holandskou štátnou príslušnosťou) (C-459/20, EU:C:2023:499, bod 30), a z 27. apríla 2023, M.D. (Zákaz vstupu do Maďarska) (C-528/21, EU:C:2023:341, bod 59), vyplýva, že základné a individuálne právo voľne sa pohybovať a zdržiavať sa v rámci územia členských štátov, ktoré priznáva článok 20 ZFEÚ v nadväznosti na postavenie občana Únie, s výhradou obmedzení a podmienok uvedených v Zmluve o FEÚ a opatrení prijatých na ich uplatnenie, je bez práva na vstup na územie Únie bezcenné.

21 Uvedený súd sa po druhé pýta, či je v právomoci členských štátov „priznať“ odvodené právo na pobyt podľa článku 20 ZFEÚ alebo či toto právo už vzniklo na základe práva Únie. Podľa väčšinovej vnútroštátnej judikatúry právo na pobyt vyplývajúce z článku 20 ZFEÚ vzniká priamo na základe práva Únie, pričom príslušné vnútroštátne orgány ho majú iba potvrdiť.

22 Vnútroštátny súd má však o tom pochybnosti. Prikláňa sa k názoru, že právo podľa článku 20 ZFEÚ nevzniká priamo na základe práva Únie, ale najprv ho musia priznať, resp. konštitutívne udeliť príslušné vnútroštátne orgány. V tejto súvislosti vnútroštátny súd usúdil, že v judikatúre Súdneho dvora zistil rozdiely v spôsobe, akým podľa práva Únie dochádza ku vzniku práva na pobyt.

23 Pokiaľ ide o práva na pobyt vyplývajúce z článku 12 nariadenia Rady (EHS) č. 1612/68 z 15. októbra 1968 o slobode pohybu pracovníkov v rámci Spoločenstva (Ú. v. ES L 257, 1968, s. 2; Mim. vyd. 05/001, s. 15), Súdny dvor v rozsudku zo 17. septembra 2002, Baumbast a R, (C-413/99, EU:C:2002:493, bod 75), rozhodol, že toto ustanovenie umožňuje rodičovi, ktorý má deti v hlavnej starostlivosti, spoločný pobyt s nimi. To isté platí aj v rozsudku z 19. októbra 2004, Zhu a Chen (C-200/02, EU:C:2004:639, bod 47), ktorý sa týkal článku 18 ES zodpovedajúceho článku 21 ZFEÚ, a smernice Rady 90/364/EHS z 28. júna 1990 o práve pobytu (Ú. v. ES L 180, 1990, s. 26; Mim. vyd. 20/001, s. 3), v ktorom Súdny dvor rozhodol, že právo Únie umožňuje rodičovi, štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, ktorý sa skutočne stará o dieťa, ktoré je občanom Únie, zdržiavať sa spolu s ním v hostiteľskom členskom štáte. Naproti tomu v rozsudku z 8. marca 2011, Ruiz Zambrano (C-34/09, EU:C:2011:124), Súdny dvor stanovil negatívne kritérium, podľa ktorého článok 20 ZFEÚ bráni tomu, aby členské štáty odmietli pobyt a pracovné povolenie. Vzhľadom na to, že členské štáty by mohli mať právo zabrániť pobytu, vyplýva z toho, že právo Únie priamo neoprávňuje na pobyt.

24 Po tretie, ak právo na pobyt vzniká na základe práva Únie, vnútroštátny súd sa pýta, od akého okamihu vzniká toto právo. V tejto súvislosti si treba položiť otázku, či vznik práva na pobyt na základe článku 20 ZFEÚ predpokladá predchádzajúcu žiadosť, ako to naznačuje Súdny dvor v rozsudku z 8. mája 2018, K.A. a i. (Zlúčenie rodiny v Belgicku) (C-82/16, EU:C:2018:308, bod 57). Je tiež možné, že právo na pobyt žalobkyne vo veci samej vzniklo už pri narodení dieťaťa alebo keď sa zistilo, že právo na pobyt nemožno priznať podľa vnútroštátneho práva alebo sekundárneho práva Únie. Tieto otázky by vznikli aj v prípade, ak by právo na pobyt podľa článku 20 ZFEÚ vzniklo až na základe rozhodnutia prijatého príslušnými vnútroštátnymi orgánmi.

25 Za týchto okolností Verwaltungsgericht Düsseldorf (Správny súd Düsseldorf) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Závisí právo na pobyt podľa článku 20 ZFEÚ od toho, či vízové konanie, ktoré sa podľa zákona vyžaduje na udelenie vnútroštátneho povolenia na pobyt, možno primerane dodatočne uskutočniť za krátku dobu, ktorú možno spoľahlivo vymedziť?

2. Vzniká právo na pobyt podľa článku 20 ZFEÚ na základe práva Únie, takže stačí, aby ho vnútroštátne orgány potvrdili, alebo musia vnútroštátne orgány takéto právo na pobyt konštitutívne priznať?

3. V prípade, že právo na pobyt vzniká na základe práva Únie automaticky: v ktorom okamihu toto právo vznikne?

4. V prípade, že právo na pobyt majú priznať vnútroštátne orgány: v ktorom okamihu sa má priznať so spätnou účinnosťou?“

O prejudiciálnych otázkach

O druhej otázke

26 Svojou druhou otázkou, ktorú treba preskúmať ako prvú v poradí, sa vnútroštátny súd pýta, či sa má článok 20 ZFEÚ vykladať v tom zmysle, že odvodené právo na pobyt, ktoré má na základe tohto ustanovenia štátny príslušník tretej krajiny, ktorý je rodinným príslušníkom občana Únie, vyplýva priamo z práva Únie, takže povolenie na pobyt udelené na tomto základe príslušnými vnútroštátnymi orgánmi nemá povahu aktu zakladajúceho práva.

27 Treba pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry existujú veľmi osobitné situácie, v ktorých napriek skutočnosti, že sekundárne právo týkajúce sa práva na pobyt štátnych príslušníkov tretích krajín nie je uplatniteľné a dotknutý občan Únie nevyužil svoje právo na voľný pohyb, musí byť právo na pobyt priznané štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, ktorý je rodinným príslušníkom tohto občana, aby nedošlo k narušeniu potrebného účinku občianstva Únie, pokiaľ by v dôsledku odopretia takého práva bol uvedený občan nútený opustiť územie Únie ako celok, čo by ho zbavilo možnosti účinne využívať podstatu práv, ktoré mu z jeho postavenia občana Únie vyplývajú [rozsudok z 5. mája 2022, Subdelegación del Gobierno en Toledo (Pobyt rodinného príslušníka – Nedostatočné zdroje), C-451/19 a C-532/19, EU:C:2022:354, bod 45, ako aj citovaná judikatúra].

28 Odmietnutie priznať právo na pobyt štátnemu príslušníkovi tretej krajiny však môže ohroziť potrebný účinok občianstva Únie len vtedy, keď medzi týmto štátnym príslušníkom tretej krajiny a občanom Únie, ktorý je jeho rodinným príslušníkom, existuje taký vzťah závislosti, ktorého dôsledkom je, že občan Únie je nútený nasledovať dotknutého štátneho príslušníka do predmetnej tretej krajiny a opustiť územie Únie ako celok [rozsudok z 5. mája 2022, Subdelegación del Gobierno en Toledo (Pobyt rodinného príslušníka – Nedostatočné zdroje), C-451/19 a C-532/19, EU:C:2022:354, bod 46, ako aj citovaná judikatúra].

29 Z toho vyplýva, že štátny príslušník tretej krajiny sa môže domáhať priznania odvodeného práva na pobyt podľa článku 20 ZFEÚ len vtedy, ak by v prípade nepriznania takého práva na pobyt musel tak tento štátny príslušník, ako aj občan Únie, ktorý je jeho rodinným príslušníkom,

opustiť územie Únie. O priznaní takéhoto odvodeného práva na pobyt možno uvažovať len vtedy, ak štátny príslušník tretej krajiny, ktorý je rodinným príslušníkom občana Únie, nespĺňa podmienky uložené na to, aby na základe iných ustanovení, a najmä na základe vnútroštátnej právnej úpravy uplatniteľnej na zlúčenie rodiny, získal právo na pobyt v členskom štáte, ktorého je uvedený občan štátnym príslušníkom [rozsudok z 5. mája 2022, Subdelegación del Gobierno en Toledo (Pobyt rodinného príslušníka – Nedostatočné zdroje), C-451/19 a C-532/19, EU:C:2022:354, bod 47, ako aj citovaná judikatúra].

30 Ak sa však zistí, že štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, ktorý je rodinným príslušníkom občana Únie, nemožno priznať nijaké právo na pobyt podľa vnútroštátneho práva alebo sekundárneho práva Únie, skutočnosť, že medzi týmto štátnym príslušníkom a týmto občanom Únie existuje taký vzťah závislosti, ktorý by viedol k povinnosti uvedeného občana Únie opustiť územie Únie ako celok v prípade, že rodinný príslušník, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, opustí uvedené územie, má za následok, že článok 20 ZFEÚ v zásade ukladá dotknutému členskému štátu povinnosť priznať tomuto štátnemu príslušníkovi tretej krajiny odvodené právo na pobyt [rozsudok z 5. mája 2022, Subdelegación del Gobierno en Toledo (Pobyt rodinného príslušníka – Nedostatočné zdroje), C-451/19 a C-532/19, EU:C:2022:354, bod 48, ako aj citovaná judikatúra].

31 Z toho vyplýva, že odvodené právo na pobyt priznané vo veľmi osobitných situáciách opísaných v bodoch 27 až 30 tohto rozsudku štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, ktorý je rodinným príslušníkom občana Únie, vyplýva priamo z článku 20 ZFEÚ [pozri v tomto zmysle rozsudok z 8. mája 2018, K.A. a i. (Zlúčenie rodiny v Belgicku), C-82/16, EU:C:2018:308, bod 89].

32 Z toho vyplýva, že odvodené právo na pobyt, ktoré má na základe článku 20 ZFEÚ štátny príslušník tretej krajiny, ktorý je rodinným príslušníkom občana Únie, je získané priamo na základe práva Únie bez ohľadu na to, či príslušné vnútroštátne orgány udelili povolenie na pobyt, podobne ako právo na pobyt občanov Únie priznané na základe jednej zo slobôd pohybu stanovených Zmluvou o FEÚ alebo odvodené právo na pobyt štátnych príslušníkov tretej krajiny, ktorí sú rodinnými príslušníkmi občanov Únie, založené na výkone jednej z týchto slobôd týmito občanmi, ako je stanovená v článku 21 ods. 1 ZFEÚ (pozri v tomto zmysle rozsudky z 19. októbra 2004, Zhu a Chen, C-200/02, EU:C:2004:639, bod 46, ako aj z 5. júna 2018, Coman a i., C-673/16, EU:C:2018:385, body 23 a 24).

33 Ak teda členský štát udelí povolenia na pobyt osobám, ktoré majú právo na pobyt na území tohto členského štátu na základe článku 20 ZFEÚ, takéto povolenie sa musí považovať nie za akt zakladajúci práva, ale za akt, ktorým uvedený členský štát konštatuje osobitnú situáciu štátneho príslušníka tretej krajiny z hľadiska práva Únie.

34 Na rozdiel od toho, čo tvrdí dánska vláda, je v tejto súvislosti irelevantné, že odvodené právo na pobyt podľa článku 20 ZFEÚ podlieha splneniu určitého počtu podmienok vyplývajúcich z judikatúry pripomenutej v bodoch 27 až 30 tohto rozsudku, najmä podmienky, podľa ktorej právo na pobyt nemožno získať na inom základe. Ak sú totiž splnené podmienky vyžadované na priznanie takéhoto práva na pobyt, toto právo vzniká nezávisle od prípadného konštatovania tohto práva rozhodnutím prijatým príslušnými vnútroštátnymi orgánmi, zatiaľ čo naopak, ak nie sú splnené podmienky na priznanie tohto práva na pobyt, toto právo sa neprizná, pričom nie je potrebné, aby bolo odmietnutie rovnakým spôsobom konštatované v takomto rozhodnutí.

35 V dôsledku toho treba na druhú otázku odpovedať, že článok 20 ZFEÚ sa má vykladať v tom zmysle, že odvodené právo na pobyt, ktoré má na základe tohto ustanovenia štátny príslušník tretej krajiny, ktorý je rodinným príslušníkom občana Únie, vyplýva priamo z práva Únie, takže povolenie na pobyt udelené na tomto základe príslušnými vnútroštátnymi orgánmi nemá povahu aktu zakladajúceho práva.

O tretej otázke

36 Svojou treťou otázkou, ktorú treba preskúmať ako druhú v poradí, sa vnútroštátny súd pýta, či sa má článok 20 ZFEÚ vykladať v tom zmysle, že odvodené právo na pobyt, ktoré má na základe tohto ustanovenia štátny príslušník tretej krajiny, ktorý je rodinným príslušníkom občana Únie, vzniká v okamihu podania žiadosti, ktorej predmetom je uznanie takéhoto práva na pobyt.

37 V tejto súvislosti stačí konštatovať, že z judikatúry pripomenutej v bodoch 27 až 30 tohto rozsudku vyplýva, že právo na pobyt musí byť priznané štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, ktorý je rodinným príslušníkom občana Únie, od okamihu vzniku vzťahu závislosti medzi týmto štátnym príslušníkom a týmto občanom Únie [rozsudok z 8. mája 2018, K.A. a i. (Zlúčenie rodiny v Belgicku), C-82/16, EU:C:2018:308, bod 89].

38 V takej veci, o akú ide vo veci samej, môže okamih vzniku predmetného vzťahu závislosti zodpovedať okamihu narodenia tohto dieťaťa. V každom prípade však prináleží výlučne príslušným vnútroštátnym súdom alebo orgánom, aby v závislosti od osobitných okolností každého jednotlivého prípadu posúdili presný okamih, od ktorého sa možno domnievať, že tento vzťah závislosti existuje medzi týmto štátnym príslušníkom a týmto občanom Únie.

39 V dôsledku toho treba na tretiu otázku odpovedať tak, že článok 20 ZFEÚ sa má vykladať v tom zmysle, že odvodené právo na pobyt, ktoré má na základe tohto ustanovenia štátny príslušník tretej krajiny, ktorý je rodinným príslušníkom občana Únie, nevzniká v čase podania žiadosti, ktorej predmetom je uznanie takéhoto práva na pobyt, ale v okamihu vzniku vzťahu závislosti medzi týmto štátnym príslušníkom a týmto občanom Únie.

O prvej otázke

40 Svojou prvou otázkou, ktorú treba preskúmať ako tretiu v poradí, sa vnútroštátny súd pýta, či sa má článok 20 ZFEÚ vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá podmieňuje uznanie odvodeného práva na pobyt, ktoré má na základe tohto ustanovenia štátny príslušník tretej krajiny, ktorý je rodinným príslušníkom občana Únie, splnením podmienky, podľa ktorej sa tomuto štátnemu príslušníkovi musí dodatočne udeliť vízum v tejto tretej krajine.

O prípustnosti

41 Európska komisia sa pýta na relevantnosť tejto otázky pre rozhodnutie vo veci samej, keďže vízová povinnosť uvedená v tejto otázke je súčasťou konania o udelení práva na pobyt podľa vnútroštátneho práva, pričom žalobkyni vo veci samej nebolo za predmetné obdobie takéto právo na pobyt priznané. Nie je teda jasné, v čom by táto vízová povinnosť mala mať vplyv na priznanie práva na pobyt na základe práva Únie, pokiaľ ide o to isté obdobie.

42 Z ustálenej judikatúry Súdneho dvora v tejto súvislosti vyplýva, že pri otázkach týkajúcich sa výkladu práva Únie položených vnútroštátnym súdom v rámci právnej úpravy a skutkových okolností, ktoré tento súd vymedzí na svoju vlastnú zodpovednosť a ktorých správnosť Súdnemu dvoru neprináleží preverovať, platí prezumpcia relevantnosti. Zamietnutie návrhu vnútroštátneho súdu na začatie prejudiciálneho konania Súdnym dvorom je možné len vtedy, ak je zjavné, že požadovaný výklad práva Únie nemá žiadnu súvislosť s existenciou alebo predmetom sporu vo veci samej, pokiaľ ide o hypotetický problém alebo ak Súdny dvor nedisponuje skutkovými a právnymi podkladmi potrebnými na užitočnú odpoveď na otázky, ktoré sa mu položili [rozsudok z 27. apríla 2023, M.D. (Zákaz vstupu do Maďarska), C-528/21, EU:C:2023:341, bod 49 a citovaná judikatúra].

43 Hoci je v prejednávanej veci pravda, že podmienka týkajúca sa dodatočného udelenia víza, na ktorú poukazuje vnútroštátny súd, je súčasťou konania o priznaní práva na pobyt podľa vnútroštátneho práva, z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že tento súd sa domnieva, že táto podmienka sa vyžaduje aj na účely uznania odvodeného práva na pobyt podľa článku 20 ZFEÚ.

44 Za týchto podmienok sa nemožno domnievať, že výklad článku 20 ZFEÚ požadovaný v prvej otázke nemá nijakú súvislosť s predmetom sporu vo veci samej alebo že problém nastolený touto otázkou je hypotetický.

45 Z toho vyplýva, že druhá otázka je prípustná.

O veci samej

46 Treba pripomenúť, že podľa judikatúry Súdneho dvora prináleží členským štátom, aby určili podmienky vykonávania odvodeného práva na pobyt, ktoré musí byť vo veľmi osobitných situáciách uvedených v bodoch 27 až 30 tohto rozsudku priznané štátnemu príslušníkovi tretej krajiny podľa článku 20 ZFEÚ, pokiaľ tieto procesné pravidlá neohrozujú potrebný účinok tohto ustanovenia tým, že vedú k tomu, že tento štátny príslušník musí opustiť územie Únie ako celok, a k tomu, že z dôvodu existencie vzťahu závislosti medzi uvedeným štátnym príslušníkom a občanom Únie je tento občan v skutočnosti nútený nasledovať ho, a teda tiež opustiť územie Únie [pozri v tomto zmysle rozsudok z 27. februára 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Manžel občana Únie), C-836/18, EU:C:2020:119, body 50 a 51 a citovanú judikatúru].

47 Okrem toho podľa judikatúry, hoci odvodené právo na pobyt vyplývajúce z článku 20 ZFEÚ nie je absolútne a členské štáty môžu za určitých osobitných okolností odmietnuť priznať toto právo, nič to nemení na tom, že toto ustanovenie neumožňuje členským štátom zaviesť výnimky z tohto odvodeného práva na pobyt, ktoré predstavujú zásah do účinného požívania podstaty práv vyplývajúcich z postavenia občana Únie, ktorý by bol neprimeraný vzhľadom na cieľ sledovaný takýmito výnimkami [pozri v tomto zmysle rozsudky z 27. februára 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Manžel občana Únie), C-836/18, EU:C:2020:119, body 47 a 48, ako aj z 5. mája 2022, Subdelegación del Gobierno en Toledo (Pobyt rodinného príslušníka – Nedostatočné zdroje), C-451/19 a C-532/19, EU:C:2022:354, bod 49].

48 Tak je to v prípade vnútroštátnej právnej úpravy, ktorá podmieňuje uznanie odvodeného práva na pobyt, ktoré má na základe článku 20 ZFEÚ štátny príslušník tretej krajiny, ktorý je rodinným príslušníkom občana Únie, tým, že tomuto štátnemu príslušníkovi bude dodatočne udelené vízum v tejto tretej krajine.

49 V tejto súvislosti je pravda, že Súdny dvor už rozhodol, že uložená povinnosť podľa predmetnej vnútroštátnej praxe zaväzujúca štátneho príslušníka tretej krajiny opustiť územie Únie pred akýmkoľvek preskúmaním prípadnej existencie vzťahu závislosti medzi týmto štátnym príslušníkom a jeho rodinným príslušníkom, ktorý je občanom Únie, s cieľom požiadať o zrušenie alebo pozastavenie zákazu vstupu na územie, ktorý mu bol uložený, je spôsobilá ohroziť potrebný účinok článku 20 ZFEÚ, ak dodržanie tejto povinnosti vedie z dôvodu existencie vzťahu závislosti medzi uvedeným štátnym príslušníkom tretej krajiny a týmto občanom Únie k tomu, že občan Únie bude v skutočnosti nútený nasledovať ho, a teda tiež opustiť územie Únie na dobu, ktorá je neurčitá [pozri v tomto zmysle rozsudok z 8. mája 2018, K.A. a i. (Zlúčenie rodiny v Belgicku), C-82/16, EU:C:2018:308, body 55 a 56].

50 Na rozdiel od toho, čo tvrdí nemecká vláda, však z toho nemožno vyvodiť, že povinnosť štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý je rodinným príslušníkom občana Únie, opustiť územie členského štátu, aby splnil podmienku dodatočného udelenia víza v tretej krajine, neohrozuje potrebný účinok článku 20 ZFEÚ v prípade, že dĺžka konania o udelení tohto víza v tejto tretej krajine je časovo obmedzená, ktorá by bola v prejednávanej veci kratšia ako jeden mesiac, takže žalobkyňa vo veci samej by mohla opustiť Nemecko so svojím dieťaťom, nemeckým štátnym príslušníkom, ktoré ešte nepodlieha povinnej školskej dochádzke, aby dodatočne začala vízové konanie vo svojej krajine pôvodu.

51 Takáto podmienka totiž môže priamo ovplyvniť samotnú podstatu odvodeného práva na pobyt, ktoré právo Únie priznáva štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, ktorý je rodinným príslušníkom občana Únie, vo veľmi osobitných situáciách uvedených v bodoch 27 až 30 tohto rozsudku, keďže výkon takéhoto práva na pobyt nevyhnutne predpokladá možnosť vstupu tohto štátneho príslušníka tretej krajiny na územie dotknutého členského štátu, a preto môže viesť k zbaveniu občana Únie účinného požívania podstaty práv, ktoré mu vyplývajú z jeho postavenia, ak z dôvodu vzťahu závislosti existujúceho medzi týmito osobami uvedená podmienka v skutočnosti núti tohto občana opustiť územie Únie ako celok, aby nasledoval svojho rodinného príslušníka, štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý podlieha tej istej podmienke [pozri v tomto zmysle rozsudky z 27. apríla 2023, M.D. (Zákaz vstupu do Maďarska), C-528/21, EU:C:2023:341, bod 60 a citovanú judikatúru, ako aj z 22. júna 2023, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Thajská matka maloletého dieťaťa s holandskou štátnou príslušnosťou), C-459/20, EU:C:2023:499, body 27 a 31].

52 Okrem toho v prejednávanej veci má dotknutá podmienka za následok, že štátny príslušník tretej krajiny by mohol byť nútený opustiť územie Únie ako celok, hoci bolo príslušnými vnútroštátnymi orgánmi preukázané, že medzi týmto štátnym príslušníkom a občanom Únie, ktorý je jeho rodinným príslušníkom, existuje taký vzťah závislosti, ktorý by posledného uvedeného nútil nasledovať uvedeného štátneho príslušníka do tejto tretej krajiny, čím zbavuje tohto občana účinného požívania podstaty práv, ktoré mu priznáva jeho postavenie, hoci práve z dôvodu tohto vzťahu závislosti musí byť odvodené právo na pobyt v zásade priznané tomu istému štátnemu príslušníkovi na základe článku 20 ZFEÚ [pozri v tomto zmysle rozsudok z 8. mája 2018, K.A. a i. (Zlúčenie rodiny v Belgicku), C-82/16, EU:C:2018:308, body 57 a 58].

53 Z toho vyplýva, že podmienka, podľa ktorej štátny príslušník tretej krajiny musí v tejto krajine dodatočne získať vízum, aby mu bolo uznané právo na pobyt podľa článku 20 ZFEÚ, predstavuje formálnu podmienku, ktorá v praxi môže zbaviť tohto štátneho príslušníka práva priznaného právom Únie, hoci sú splnené hmotnoprávne podmienky na uznanie takéhoto práva. Z tohto

dôvodu môže táto podmienka zbaviť občana Únie, ktorý je jeho rodinným príslušníkom, účinného požívania podstaty práv, ktoré mu vyplývajú z jeho postavenia, vzhľadom na vzťah závislosti existujúci medzi týmito osobami.

54 Navyše takúto podmienku, ktorá vo veľmi osobitných situáciách uvedených v bodoch 27 až 30 tohto rozsudku núti štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý je rodinným príslušníkom občana Únie, a teda aj tohto občana Únie opustiť územie Únie, hoci len na obmedzené obdobie a v každom prípade bez akejkoľvek záruky návratu, nemožno považovať za primeranú vzhľadom na cieľ sledovaný touto podmienkou.

55 Vzhľadom na to, čo bolo okrem iného uvedené v bodoch 35 a 39 tohto rozsudku, tento záver potvrdzuje skutočnosť zdôraznenú nemeckou vládou, že vnútroštátna právna úprava stanovuje možnosť upustiť od predmetného vízového konania v osobitnom prípade, keď existuje právny nárok na povolenie na pobyt.

56 V dôsledku toho treba na prvú otázku odpovedať, že článok 20 ZFEÚ sa má vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá podmieňuje uznanie odvodeného práva na pobyt, ktoré má na základe tohto ustanovenia štátny príslušník tretej krajiny, ktorý je rodinným príslušníkom občana Únie, splnením podmienky, podľa ktorej sa tomuto štátnemu príslušníkovi musí dodatočne udeliť vízum v tejto tretej krajine.

O štvrtej otázke

57 Vzhľadom na odpoveď na druhú otázku nie je potrebné odpovedať na štvrtú otázku.

O trovách

58 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (desiata komora) rozhodol takto:

1. **Článok 20 ZFEÚ sa má vykladať v tom zmysle, že odvodené právo na pobyt, ktoré má na základe tohto ustanovenia štátny príslušník tretej krajiny, ktorý je rodinným príslušníkom občana Únie, vyplýva priamo z práva Únie, takže povolenie na pobyt udelené na tomto základe príslušnými vnútroštátnymi orgánmi nemá povahu aktu zakladajúceho práva.**

2. **Článok 20 ZFEÚ sa má vykladať v tom zmysle, že odvodené právo na pobyt, ktoré má na základe tohto ustanovenia štátny príslušník tretej krajiny, ktorý je rodinným príslušníkom občana Únie, nevzniká v čase podania žiadosti, ktorej predmetom je uznanie takéhoto práva na pobyt, ale v okamihu vzniku vzťahu závislosti medzi týmto štátnym príslušníkom a týmto občanom Únie.**

3. Článok 20 ZFEÚ sa má vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá podmieňuje uznanie odvodeného práva na pobyt, ktoré má na základe tohto ustanovenia štátny príslušník tretej krajiny, ktorý je rodinným príslušníkom občana Únie, splnením podmienky, podľa ktorej sa tomuto štátnemu príslušníkovi musí dodatočne udeliť vízum v tejto tretej krajine.

Podpisy